

Obsah

1	STRUKTURA LITURGIÍ.....	2
2	EUCHARISTIE.....	3
2.1	UŠTAVENÍ EUCHARISTIE.....	3
2.1.1	<i>Poslední večeře</i>	3
2.1.2	<i>Liturgie</i>	3
2.2	STRUKTURA SLAVENÍ EUCHARISTIE (ZÁPADNÍ OBŘAD).....	3
2.2.1	<i>Úvodní obřady</i>	3
2.2.1.1	Vstup.....	3
2.2.1.2	Pozdrav.....	3
2.2.1.3	Pokání.....	3
2.2.1.4	Gloria.....	4
2.2.1.5	Vstupní modlitba.....	4
2.2.2	<i>Bohoslužbu slova</i>	4
2.2.2.1	Čtení.....	4
2.2.2.2	Žalm responsoriální.....	4
2.2.2.3	čtení.....	4
2.2.2.4	Zpěv před evangeliem.....	4
2.2.2.5	Evangelium.....	4
2.2.2.6	Kázání.....	5
2.2.2.7	Krédo.....	5
2.2.2.8	Přímluvy.....	5
2.2.3	<i>Bohoslužba oběti</i>	5
2.2.3.1	Příprava darů.....	5
2.2.4	<i>Eucharistická modlitba</i>	5
2.2.4.1	Komunio.....	6
2.2.5	<i>Závěrečný obřad</i>	7
2.2.5.1	Závěrečná modlitba.....	7
2.2.5.2	Propuštění lidu záv. požehnáním.....	7
2.3	STRUKTURA SLAVENÍ EUCHARISTIE (PRAVOSLAVNÝ OBŘAD).....	8
2.3.1	<i>Přípravné obřady</i>	8
2.3.1.1	Chování věřících při vstupu do svatyně.....	8
2.3.1.2	Tiché modlitby kněze před vstupem do svatyně.....	8
2.3.1.3	Oblékání.....	8
2.3.2	<i>Proskomidia</i>	8
2.3.2.1	Řád na proskomidii – viz: приготвяне на даровете.....	8
2.3.3	<i>Liturgie katechumenů – Литургия на оглашените</i>	9
2.3.4	<i>Liturgie věrných</i>	9

1 Struktura liturgií

STRUKTURA BYZANTSKÉ LITURGIE	STRUKTURA LATINSKÉ MŠE SV.
A. PŘÍPRAVNÉ OBRÁDY	
Tiché modlitby kněze před vstupem do svatyně	
Oblékání rouch	
Proskomidia – příprava darů (chleba a vína)	
B. LITURGIE KATECHUMENŮ – литургия на оглашените	A. ÚVODNÍ OBRÁDY
Přežehnání evangeliářem	Přežehnání a pozdrav
Velká ekténie (prosby)	Úkon kajícnosti
1. antifona (výběr ze žalmu) + malá ektenie	Hymnus GLÓRIA (Sláva na výsostech Bohu)*
2. antifona + hymnus <i>Jednorozený Syn</i> ; + malá ekténie	Modlitba dne – kolekta
3. žalmová antifona (blahoslavenství) + malý vchod – průvod s EVANGELIEM	
Tropáry a kondaky (krátké hymny)	
ČTENÍ	B. BOHOSLUŽBA SLOVA
Treishagion (třisvatý hymnus)	1. čtení
Prokimen (krátký úryvek ze žalmu)	Responsoriální žalm
Čtení z Apoštola (epištolý a skytky apoštolů)	2. čtení *
Aleluja	Aleluja
Evangelium a homílie	Evangelium a homílie
Sogubá ekténie (vroucná)	Vyznání víry *
Ekténie (prosby) za katechumeny, malé ekténie - živé a zemřelé (jmenovitě)	Modlitby věřících (prosby)
C. LITURGIE VĚRNÝCH	C. BOHOSLUŽBA OBĚTI
Cherubínský hymnus	Příprava obětních darů
Velký vchod – průvod s obětními dary	
Ekténie (prosby) nad přinesenými dary	Modlitba nad obětními dary
Vyznání víry	Preface
ANAFORA – se slovy ustanovení poslední večeře a epiklézí	Kánon s epiklézí, proměněním a pozdvihováním
Hymnus k Bohorodičce	
EUCHARISTICKÁ HOSTINA	EUCHARISTICKÁ HOSTINA
Prosebná ekténie	
D. OTČE NÁŠ	D. OTČE NÁŠ
Sklonění hlav (úkon pokory)	Znamení pokoje
Přičasten (причастен)	Beránek Boží (Agnus Dei)
Přípravná modlitba (Věřím, Pane a vyznávám: Вярвам Господи и изповядвам)	Úkon pokory (Pane, nejsem hoden...)
Rozdávání eucharistie (pod dvěma způsoby) – Причастение)	Rozdávání eucharistie
Požehnání eucharistií	
Děkovný hymnus (Да се изпълни душата...) a ekténie	Modlitba po sv. přijímání (postkomunia)
E. ZÁVĚR	E. ZÁVĚR
Zaambonová modlitba	
Požehnání	Požehnání
Propuštění, příp. Blahopřání (Многоля лета)	Propuštění

2 Eucharistie

2.1 Ustavení eucharistie

2.1.1 Poslední večeře

Viz: Luk 22, 7 - 20

Poslední večeře **Poslední večeře** byla původně žid. hostina s rituály. Ježíš uspořádal večeři na rozloučenou s nejdražšími. Charakter závěti. Přátelská hostina, kdy Ježíš vyjevil svou **lásku do krajnosti**.

2.1.2 Liturgie

Slavení eucharistie v křesťanství je projevem víry v Boha. Skrze toto společné slavení může člověk proniknout v dialog s Bohem a sjednocovat se s Ním skrze Tělo a Krev Krista.

Rovina oběti **Obětní charakter liturgie (mše sv.)**. – Ježíš při poslední večeři i při každé liturgii zpřítomňuje svoji oběť na kříži na odpuštění hříchů. (je to tajemství) – Je to jakoby se znovu setkal při slavení liturgie s Ježíšem na kříži a setkal se s jeho výkupnou láskou. Slavení mše (liturgie) je **zpřítomnění, památkou (memoria), připojením k (aplicatio) jedinečné Kristově oběti na kříži**. Darem, který Bůh nabízí čl., je JEŽÍŠ sám. = **totožnost** euch. darů s tělesnou osobou JEŽÍŠE.

Hostina **Liturgie je také hostinou přátel.** - Když však zdůrazňuje, že je mše jen oběť uniká další charakter. Je **také hostinou, komuniem...** Přátelská hostina, ne splnění povinnosti. Ale Bohem svolané shromáždění. Nejsme jako individualisté, ale společenství. (Zařazeno gesto **pozdravení pokoje** po komuniu, modlitbě Páně před vrcholem jednoty přijímáním. Dříve to bylo na závěr bohoslužby slova. Ve východní liturgii, je to zařazeno v době modlitby Věřím) Přítomnost Krista = v samotném shromáždění, v osobě sloužícího kněze (představuje Krista), ve slově Krista (čtení) a podstatně a trvale pod eucharistickými způsoby.

Aktivní účast **Aktivní účast** se nejvíce umožnila zavedením **mateřské řeči**, služby lektora, žalmisty, ... Obnovena modlitba věřících – **přímluvy**, které se také vytratily. Zavedl se **obětní průvod** – ale jde jen o dary k oběti. Přinášejí se dary k eucharistii (chléb a víno), také voda. Ta se někdy nedoporučuje nosit, ale nechat ji připravenou na stolku.

Čelem k lidu **Celebrace versus populum**. V prastaré době ne vždy slavil kněz směrem k lidu. Zásada orientace směrem na východ. Platilo to tedy jen, když byla basilika orientována na západ. Části mše, kde je **dovolena improvizace**: pozdrav celebranta, ..., možnost animace.

2.2 Struktura slavení eucharistie (západní obřad)

2.2.1 Úvodní obřady

Zahájení obřadů, vytvoření společenství.

2.2.1.1 Vstup

Příchod s asistencí Příchod celebranta s asistencí má být doprovázen **zpěvem**. Nebo se čte antifona (propria). Uctění oltáře: hl. celebrant, koncelebrující kněží a jáhen políbení, ostatní úklonou. O slavnostních dnech kadidlem.

Kadidlo **Kadidlo**: Ze stromových pryskyřic. Používalo se i ve SZ. Křesťané se mu do r. 313 bránili. Dým kadidla ~ symbol modlitby (Ž 141)
→ Na svá místa.

2.2.1.2 Pozdrav

Uvedení do bohoslužby dne → **Uvedení do bohoslužby dne**: stručné představení, co slavíme. – nutné pro vznik opravdového vzájemného vztahu, pro vytvoření společenství.

2.2.1.3 Pokání

„Nepřibližuj se ke mně, protože jsem člověk hříšný.“ – to je transcendentní výkřik člověka, který potkává Boha – lásku. (pozor na sebeobviňování) – V prvotní církvi bylo vyznání hříchů. Dnes se říká: Vyznávám se...

Následuje Kyriová litanie (Pane, smiluj se) – není obřad pokání, ale prosebná litanie – Na Východě mnoho používané. Na Západě se toto zvolání přemístilo do úkonu pokání a udrželo se zde, i když přímluvy ze mše vypadly na 1400 let.

Kyrie. Kyrios ~ Pán. Zvolání se používalo už ve starověku k holdování božstva, církev toto vztáhla na Kr. jako svého božského Pána.

2.2.1.4 Gloria

Patří k prastarým církv. hymnům.

2 části:

- **chvalozpěv Otce a Syna**
- **oslava Krista.** Na konci silná opozice vůči silnému kultu císařů. Pánem není nikdo jiný než Kr.

2.2.1.5 Vstupní modlitba

Collecta **Collecta.** Souvisí se slovem colligere ~ sbírat. Má za úkol uzavřít úvodní obřad, kdy jsme měli možnost se napojit na Krista a připravit a otevřít nás k naslouchání Božimu slovu.

Podle staré římské tradice všechny **končí trinitární formulí.**

Amen Obec uzavírá zvoláním **Amen** ← hebr. ~ ano, ať se tak stane, tak to je. Tím si přivlastňuje modlitbu kněze.

2.2.2 Bohoslužbu slova

„A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi.“ Uvažujeme o slyšeném Božím slově a odpovídáme svým životem. Dostáváme Boží slovo skrze Písmo.

Původní zvyk a následné podceňování **JUSTIN:** už kolem 2. st. předcházela slavení eucharistie.

Koření v synagogálních bohoslužbách. Boží slovo v žid. chápání není pouze sdělením informace, ale stává se i činem (Bůh řekl a stalo se).

Dříve bývala **podceňována.** Pro splnění nedělní povinnosti stačilo přijít po bohoslužbě slova.

Dnes je to rovnocenná součást eucharistie

Liturgie slova proniká celým našim bytím. Je podporována mnoha detaily, na příklad věcmi, které vidíme (malby), anebo i věcmi, které cítíme (květiny, kadidlo) – na toto je hodně bohatá východní liturgie. Vše by mělo povznášet člověka k Bohu.

Cykly čtení Starosti 2. v. k.: aby byl lepší a bohatší výběr čtení. Aby se během určitého počtu roků přečetlo více textu Písma sv. → vypracování **cyklů čtení:** 3 cykly nedělního, 2 liturg. mezidobí u čtení, jeden u evangelia.

Ambon, oltář, sedes Zvláštní místo pro přednes B. slova – **ambon** ← anabainein řec. – vyvýšené místo opatřené stupínky. Bývaly i 2 ambony: pro epištolu, pro evangelium.

Podle dnešního chápání patří do trojice nejdůležitějšího vybavení spolu s **oltářem** a **sedes**.

Od ambonu se mohou přednášet jak čtení, tak evangelium i žalm, homilie, přímluvy.

2.2.2.1 Čtení

2.2.2.2 Žalm responsoriální

Ne mezizpěv Navazuje na 1. čtení, doznění biblického poselství a jeho strávení. **Dříve** se používal název **mezizpěv** – nesprávné. Nejde o akustickou vycpávku.

2.2.2.3 2. čtení

O nedělích a slavnostech

2.2.2.4 Zpěv před evangeliem

Alelujový verš, v postě **tractus**. Nenevazuje na 2. čtení, souvisí s evangeliem.

2.2.2.5 Evangelium

Velká úcta Zvláště důstojný přednes. Zdůrazněno:

- Vyhrazeno **nositelům svěcení.**
- Když lektor čte čtení, nemodlí se **přípravnou modlitbu**, kněz ano.
- **Jáhen** si musí vyžádat **požehnání** od kněze/biskupa.
- Zvláštní **evangeliáře.** Nesen za doprovodu svící k ambonu.
- Začíná se **znamením kříže na čele, ústech a hrudi.** Věřící s ním.
- **Okuřování** evangeliáře před zahájením čtení.
- Věřící před i po evangeliu vyjadřují **úctu zvl. zvoláním.**
- **Uctivý postoj** při přednášení: stání.
- Po přečtení předčítající **políbí knihu** a modlí se ...

Velká úcta vedla na V i Z ke zhotovování evangeliářů. Při úctě, projevované evangeliu, pozor na to, abychom neškodili jiným bibl. textům.

Tato úcta vychází zřejmě z toho, že se věřilo, že evangelia jsou ipsissima verba Jež. Dnes si to už nemyslíme.

U čtení jde o aktualizaci dějin spásy. Slovu, kterému nasloucháme → abychom ho uposlechli.

2.2.2.6 Kázání

Vycházet z přečtených textů, vykládat Písmo sv. Nebo také vykládat liturgii toho dne, život a dílo svätce Vždy by to mělo mít **vztah k předčítanému Božímu slovu**.

2.2.2.7 Krédo

Prýští ze slyšeného slova a jeho výkladu. = Výraz souhlasu obce ke slyšenému Božímu slovu a také souhlas ke kázání. Krédo je také chvalozpěv a hymnus na 3jediného Boha.

Od 10. st. v řím. mši Do řím. mše až v 10. st. v Nicejsko-cařihrad. vyznání. Při křtu se užívalo apoštolského vyznání víry.

Přejato z křestní bohoslužby → připomínkou křtu.

2.2.2.8 Přímluvy

Modlitba obce za celé **Modlitba obce**, věřících. Patří k prastarým prvkům lit., které se na 1400 let vytratil.

lidstvo Církev předkládá prosby **za celé lidstvo**. Prosby shromážděné obce, která se modlí jménem celého lidstva.

Struktura přímluv Struktura přímluv:

1. Záležitosti celé církve
2. Za ty, kdo vládou a potřeby světa
3. Za lidi v problémech a nouzi
4. Potřeby místní obce.

2.2.3 Bohoslužba oběti

Příprava oltáře Zahajuje se **přípravou oltáře**, posvátného stolu. Misál, korporál (lněné plátno), kalich, purifikatorium. Koná se až v této fázi, aby se zdůraznilo, že se začíná slavit 2. část eucharistie.

Při slavení s dětmi je možné v průvodu přinést oltářní plátno a pak se až oltář přikrývá.

2.2.3.1 Příprava darů

Původně bylo velmi **skromné** – jen přinesení látek potřebných k eucharistii, postupně z toho vznikl rozvinutý obřad. Po **2. v. k.** se **obnovil** obětní průvod, ale nejde ještě o oběť.

Souvislost s našimi oběťmi Vidět v přinášeném chlebu a vínu **naše** oběti. Přinášíme chléb a víno, abychom přiznali, že vše, co máme, máme od Boha. (viz modlitba: Požehnaný jsi Hospodine...- modlitba vychází z židovství.

Chléb a víno **Chléb**: pšeničný, čerstvý a má být nekvašený (tato formulace připouští vyjimečně užití i kvašeného). Nekvašený v lat. církvi je až z 9. st. Jinak se používal obojí chleba. Nebyl to problém, až do rozštěpení.

Koncil ve Florencii: Kr. tělo je přítomno jak v kvašeném, tak v nekvašeném chlebu.

Čl. 283: chléb má mít takovou povahu, aby ho kněz mohl **lámat**. ~ Má být zřejmé, že se jeden chléb láme pro všechny.

Víno: čl. 284 z vinné révy přirozené a čisté, tj. nesmíšené s cizími látkami. Barva do 16. st. – přednost mívala červená. Tehdy se začala používat purifikatoria → přešlo se na bílé.

Chléb a víno mají být nedotčené: nezoctovatělé ...

Ředění vodou **Ředění vodou** – antický zvyk nepít neředěné víno. Teologicky se vysvětluje: odkaz na ustanovení svätosti, když z boku Kr. vytekla krev a voda. Představa úzkého spojení božské a lid. přirozenosti. Představa úzkého spojení nás s Kristem.

Modl. sebeobětování kněze Po pozvednutí kalicha: **modlitba sebeobětování kněze**: „S duší pokornou ...“ – myšlenka spoluoběti.

Mytí rukou **Obřad mytí rukou**. Známe od 4. st. z Jeruzaléma. Dlouho jeho původní místo bylo v obřadu před přípravou darů. Z praktických důvodů – přinášely se i dary pro výživu kléru – praktické umýt se před pokračováním obřadu. Dnes je to po ukončení přípravného obřadu. Dnešní úkon je čistě symbolický. ~ Vnitřní očista.

Modlitba nad dary **Modlitba nad dary** – druhá ze 3 modliteb ...
Collecta – v pomlce před výzvou a modlitbou kněze – jakoby se sbíraly modlitby všech.

2.2.4 Eucharistická modlitba

Struktura Začíná **prefací** – krátké děkování za dějiny spásy člověka Bohem.

Ukončeno společným zpěvem **Svatý, svatý, svatý** – církev vzdává díky a zpěvem velebí Boha za všechno, co dostává. (samotného JK)

Epiklese – vzývání Ducha sv. k posvěcení darů chleba a vína, aby se Kristus uprostřed nás zpřítomnil ve svém těle a ve své krvi.

Rozdíl, jak se chápe epiklese a nakonec i role kněze na V a Z:

- V: zdola – kněz vystupuje jako představitel obce,
- Z: moc kněze odvozena z přijatého svěcení přes biskupy až ke Kristu.
- Kristologické pojetí kněžství – Z

Eklesiologické a pneumatologické – V

Celý život církve je epikletický – odkázaný na působnost Ducha. Jako svátosti, tak i církev má epikletický charakter. Nejen prosí o Ducha sv. a svolává ho na věci či osoby, ale sama je jím posvěcována.

→ **Svátosti nejsou majetkem církve**, s nímž by mohla neomezeně zacházet. Spíše si je vyprošovat jako dar v důvěře, že jí je Duch stále znovu daruje. Ne z vlastní síly, ale z daru Ducha.

Ustanovení (Proměňování) – hlavní a jedinečný prvek eucharistické modlitby. Proměnění, nezáleží na vyřčení jedné formulky, ale záleží na Duchu svatém. (Na východě tzv. ANAFORA je mnohem delší a na konci celého kánonu jsou chléb a víno proměněny. Neváže se to pouze na nějakou modlitbu a formulí)

- Slova ustanovení eucharistie. Nejsou identická se zprávami o ustanovení v NZ. Tyto zprávy jsou 4. Ani NZ zprávy nejsou stejné, jde už o liturgizované podání.

Anamnese – To konejte na mou památku – Rozdíl mezi památkou, kterou máme v mysli a památkou, kterou konáme. Nejde jen o vzpomínku.

2. Epiklese – Epiklese k přijímání – prosba k Duchu sv. o plodné přijetí eucharistie. Aby směřovalo také ke společenství.

Prosby za živé i zemřelé.

Dovolávání se přimluvy světců a světic.

Velká doxologie. (skrže něho a s ním a v něm.) - Vzdávání chvály. Doxa = sláva.

Pozvedání konsekrovaného chleba a vína ponecháno. To se objevilo asi ve 12. st. v Paříži. Málo se chodilo ke sv. přijímání. Lidem to skutečné přijímání nahradilo. Patření. Pozvedání kalicha přišlo o něco později než pozvedání hostií.

Hodně sporů: jak chápat to, co se děje při pronášení zprávy o ustanovení s chlebem a vínem. Středověká teologie: **transsubstanciace**. 20. st. (SCHILLEBEECKX): **transfinalizace** (změna významu těchto látek, cíle), **transsignifikace**. Pomocné termíny k chápání toho, co se děje.

Modlitba přinášení ~ modlitba podání oběti. Přinášení chleba života a kalicha spásy. Původně se vztahuje na jedinečnou oběť Kr. Zpřítomnění jedinečné oběti na kříži Otci. Obětí je Kr. sám. Je obětí i obětujícím knězem zároveň. Aktuální přítomnost Kr.

Církev se ke Kr. oběti připojuje ~ sebeobětování církve.

2.2.4.1 Komunio

Památeční a obětní hostina	Ritus přijímání představuje památeční a obětní hostinu Těla a Krve Kr. = obětní hostina a hostina spojená s obětí. Vrchol slavnosti a činné účasti přítomných na slavení eucharistie. Podstatnou částí slavení. Druhý vrchol.
Communio	Communio = společenství. Původně to znamenalo společnou starost či vlastnictví ← communire. V nejstarších dobách pro označení společenství církve z něhož mohli být exkomunikováni (vražda, odpad od víry a cizoložství) Později to dostává eucharistický význam – společenství s Kr. skrze posvátnou hostinu. (Jan 6,56) Modlitbu Páně lze uvést několika způsoby, i vlastními slovy. Je zařazena před obřad komunie – je tam i prosba o odpuštění Modlitba Otčenáše nekončí amen ale pokračuje embolismem (Vysvobod' nás ode všeho zlého...). Pak následuje aklamace „neboť tvé je království i moc ...“ Tato věta zařazena proto, že je zmíněna v Didaché. Ale i z ekumenických důvodů – evangelíci ji přidávají LUTHER při překladu NZ měl předlohu, kde je Modlitba Páně spojená s touto aklamací.
Pozdravení pokoje	Modlitba o pokoj. Pozdravení pokoje – bezprostřední příprava na přijímání. V: pozdravení pokoje zařazeno po vyznání víry na konec bohoslužby slova před eucharistií. Pozdravení pokoje může být různým zp. podle vhodnosti v kult. prostředí: políbením, podáním ruky, úklonou.
Beránku Boží	Zpěv Beránku Boží , lámání euch. chleba. Vpouštění úloмку euch. chleba do kalicha: „Svátost Kr. těla a jeho krve at' nám slouží k věčnému životu.“
Lámání chleba	Rit lámání euch. chleba. Malé hostie se objevují až ve 12. století z praktických důvodů. Do té doby byla jedna velká, která se lámala. Lámání chleba ← Poslední večeře. Žid. večeře: otec rodiny lámal chléb ...

IGMR 56: hostie, které věřící přijímají, aby pocházely z právě slavené eucharistie. Velká hostie se má rozlámat na více kousků ~ výraz jednoty. Má být zřejmé, že se láme.

Míšení úlomku s Krví Páně.

- Původ v římském zvyku, kdy papež posílal kousek konsekrované hostie kněžím v ostatních kostelích Říma (fermentum). Ti ho pak při slavení euch. vkládali do kalicha.
- *Nebo*: převzetí obřadu ze Sýrie – symbolizovat přítomnost Kr. na oltáři.

Přijímání Krve Páně **Přijímání krve Páně.** Přijímání z kalicha bylo běžné na Z až do vrcholného středověku. Vychází z obřadu Poslední večeře, kdy se v obřadu Kidduš přijímal rozlámaný chléb.

← Obava z ukápnutí Krve Páně a následného zneuctění.

← Odpor vůči husitům a reformátorům, kteří to prosazovali.

Změna postoje na 2. v. k. - SS 55.

Úvod do misálu, čl. 242: Taxativní vyjmenování možností, kdy lze přijímat pod obojí. 14 kategorií osob či příležitostí.

ČBK (1997) dále rozšířila možnosti **přijímání pod obojí způsobou** i při jiných slavnostních příležitostech: větší svátky, svátky Páně, Mariánské, patroni kostelů, svátky a významné dny komunit ... Způsob namáčením, v malých společenstvích to lze pitím z kalicha.

Způsoby přijímání pod obojí:

Přijímání Krve Páně: **4 formy**

- Pití z kalicha – nejvíce vyhovující
- Namáčení hostie v kalichu – praktičtější, brání to podávání na ruku, potlačuje to znakovost.
- Použití rourky na pití
- Použití malé lžičky

Postoj **Postoj při komuniu**

Z i V: ve stoje

12. st. na Z: v kleče

Po 2. v. k. se prosazuje znovu ve stoje. Věřící mají mít možnost přijímat v kleče.

Prostor pro díkyčinění Vhodné, aby po sv. př. byl **prostor pro díkyčinění**. Charakter díkyčinění má i závěrečná modlitba kněze.

2.2.5 Závěrečný obřad

2.2.5.1 Závěrečná modlitba

Sdělení farnosti Prostor pro **sdělení** týkající se života farnosti.

Pozor na to, aby nenásledovalo další kázání nebo zdrcující kritika farnosti. Zkazil by se dojem ze slavnosti eucharistie.

Kněz může v této chvíli říct pár osobních slov

2.2.5.2 Propuštění lidu záv. požehnáním

Dvě formy požehnání **Požehnání**

- nerozvinutou formulí
- rozvinutou trojiční formulí – doporučuje se pro slavnosti roku.

Propuštění jako poslání

Propuštění:

Ite, missa es = jděte, to je propuštění.

Missa = oznámení, že shromáždění skončilo, je čas rozchodu. Časem se *missa* přeneslo na celý ritus eucharistie → český termín mše.

~ *dimissio* ~ poslání → počínejte si, jako poslaní.

„Jděte ve jménu Páně“ → to, co přijal, aby zvěstoval.

Když kněz propustí shromážděné, **políbí oltář** a jde do sakristie.

2.3 Struktura slavení eucharistie (pravoslavný obřad)

2.3.1 Přípravné obřady

2.3.1.1 Chování věřících při vstupu do svatyně

- Při vstupu se pokřičují pravoslavným způsobem – zprava doleva
- Mohou si koupit svíčku – tu dávají k osobě na ikoně, ke které se chtějí modlit nebo ji o něco prosit. (Základ je nejdříve políbí ikonu Krista, ikonu Matky Boží, ikonu podle přání a u těchto ikon mohou zapálit svíčky.
- Mohou se modlit se před ikonou Krista po způsobu, jakým začíná každá pravoslavná modlitba. Chválou Boha. (viz: подготовка на светата литургия) a potom před jakoukoliv ikonou přítomnou v kostele.
- Potom se již mohou posadit na své místo

2.3.1.2 Tiché modlitby kněze před vstupem do svatyně

- Každá liturgie je nejvyšším aktem všech křesťanů. Proto se na tuto slavnost musí každý kněz pečlivě připravit očištěním těla i duše.
- Příprava spočívá: modlitba večerní modlitby a modlitby před spaním (tzv. Večernja i malkoto povečerje).
- Před vstupem do ikonostasu se kněz připraví modlitbou. Každá východní modlitba začíná chválou Boha: viz: подготовка на светата литургия.
- Potom se postaví před ikonou Krista, třikrát ji políbí (polibek = znak lásky) a modlí se ke Kristu
- Podobně i před ikonou Matky Boží a chrámovou ikonou.
- Naposledy se ukloní před carskými vraty, pomodlí se danou modlitbu a vejde do vnitř ikonostasu.
- V ikonostasu políbí evangeliář, sv. prestol a sv. kříž

2.3.1.3 Oblékání

- Potom se kněz obléká a přitom pronáší modlitbu
- Modlitbu zakončí omýváním rukou na znamení čistoty srdce.

2.3.2 Proskomidia

- Pochází od řeckého slova proschomidzo – příkládam
- V prvotní církvi lidé přinášeli dary k liturgii a k hostině agapé. (chléb, víno, olej apod.) Chléb a víno oddělovali na slavení liturgie a druhé nechávali na hostinu lásky (Agapé)
- Chléb, který se speciálně peče kvůli liturgii se jmenuje PROSFORA – z tohoto chleba se odděluje AGNEC (beránek Boží)
- Pro liturgii se používá kvašený chléb a čisté víno

2.3.2.1 Řád na proskomidii – viz: приготвяне на дарове

- líbání bohoslužebných nádob
- udělá kříž na prosfoře nad AGNECEM
- odřeže pravou stranu od AGNECA
- odřeže levou stranu od AGNECA
- probodne kopím pravou stranu na AGNECA a nalije vodu a víno do kalicha
- AGNEC se složí na DISKUSA a kolem něho skládá chlebové dílky – vlevo: za Matku Boží vpravo: skládá 9 kousku chleba za světci a pod AGNEC se skládají kousky chleba ještě za všechny živé (za ty, které se modlíme) a mrtvé.
- Používá se až 5 PROSFOR

Proč tolik složitá procedura?

- V eucharistickém kánonu ANAFORY se chlebové částky neproměňují, ale pouze posvěcují. K proměnění dochází pouze u AGNECA – tyto částky tam mají význam ten, že kněz prosí Boha, aby na přimluvu Matky Boží a světců vyslyšel všechny prosby.
- PROSKOMIDIA představuje události narození a umučení Ježíše – Oddělení AGNECA od liturgického chleba (prosfory) znázorňuje početí a narození Krista a křížové rozřezání a probodávání AGNECA představuje umučení a smrt Kristova na kříži.

2.3.3 Liturgie katechumenů – Литургия на оглашените

- V prvotní církvi se katechumeni nemohli zúčastňovat celé liturgie, ale pouze té části, ve které byly hymny, čtení, kázání. Po té museli opouštět liturgický prostor. Dnes tomu tak není, ale název se v pravoslavném obřadu zachoval
- Liturgie katechumenů = bohoslužba slova
- Liturgie katechumenů začíná okouření liturgického prostoru a zvoláním: Ať je pochválené království Otce, Syna i Ducha sv... – oslava Nejsvětější Trojice
- Potom je ekténia – prosby
- viz struktura na byzantská liturgia
- Malý vchod: - vynáší se průvodem z ikonostasu evangeliář na znamení, že Kristus vychází ke svému lidu zvěstovat evangelium.
- Tropáry a kondaky, které následují jsou měnné antifony, které oslavují svátek toho dne.
- Třísvatý hymnus – oslavování Nejsvětější Trojice
- Okouření liturgického prostoru
- Začíná čtení z epištol, evangelia a následuje homilie.
- Hned po kázání je tzv. Soguba ektenia – při prosbě za katechumeny, dříve katechumeni a ti, co si odpýkali tresty za své hříchy opouštěli liturgický prostor a pokračovala liturgie věrných.

2.3.4 Liturgie věrných

- Liturgie věrných je nejdůležitější část bohoslužeb východního slavení. Díky ní, se nám dává nebeský dar v podobě těla a krve Kristovy; skrze proměnění chleba a vína se reálně sjednocujeme s Kristem
- VELKÝ VCHOD – přenášení připravených obětních darů ze stolku zvaného žertvenik k sv. prestolu. Tento průvod symbolizuje křížovou cestu Krista na Golgotu, kde za naše spasení přináší nejvyšší oběť. (Velký vchod je uchován už od ranních dob církve a píseň Иже херувими, je složena a poprvé použita v liturgii v roce 573.)
- CHERUBÍNSKÁ PÍSEŇ -
-